

raça, en religió (la divina, la veritable), en cultura, en capacitat de qualsevol mena; quan un s'ho creu acaba volent esclafar els altres, formar un imperi, estendre el seu domini en l'àmbit que sigui, en el lingüístic com veiem que ara fan els anglesos i americans, com feren els espanyols a Amèrica fa uns pocs segles enrere; en el religiós, com feren els musulmans des de Mahoma fins ara, com feren els cristians des de Constantí i Carlemany; en l'àmbit social, com ho intentaren els comunistes a Rússia, a Xina i a regions de la seva influència. Sovint aquests esforços de domini es concretaren en genocidis, en destructors de cultures, en destructors d'obres d'art, en convertir en esclaus, sotmesos, pobles sencers, en forçar les consciències, en fer màrtirs a dojo.

Només amb aquesta idea (jo diria malèvola) de creure's superiors, els homes ja ens atrevim a tot, a justificar-ho tot, i això, avui, quan veiem que el món és més competitiu que mai –i és bona cosa si queda dins uns límits honestos–, correm el risc de veure que puguin tornar a passar les monstruositats que ara es volen recordar. I és que només es poden solucionar aquestes barbaritats si ens mentalitzem, si impregnem la nostra cultura amb la idea que tots som germans, iguals, que les diferències són de pocs detalls accidentals, que no justifiquen res. Aquesta germanor, absolutament cristiana, està, ja ho sé, en contrast constant amb l'esperit individualista de superar els altres. Cal, per tant, una gran capacitat de mantenir l'equilibri entre les dues tendències. I vet aquí que aquest equilibri pot perdre's a la més mínima, així que algú prediqui amb entusiasme contra algú, contra alguna cosa, fins acabar enterbolint les ments i els cors; com deia un professor meu, fins que s'acabi creat una situació "d'histèria col·lectiva".

I un últim exemple d'aquesta situació. Un exemple que em dol. Tornem a les croades. El papa Urbà II, en el concili ecumènic de Clarmont, en el dia de la

seva conclusió, 27 de novembre del 1095, va demanar la croada: es tractava d'alliberar de l'islam els llocs sants del país de Nostre Senyor: "Es va crear una atmosfera tant intensa, que la sol·licitud del papa fou acollida amb un entusiasme extraordinari. El crit de "Deus lo volt" va fer tremolar la plana de Clarmont i es va transmetre en ones cada vegada més àmplies per tota la cristiandat.", segons escriu Régine Pernoud al seu llibre *Els homes de les Croades*.

Heus ací un perill enorme. Creure's que Déu està amb nosaltres, "Deus lo volt", que en som els intèrprets escollits; i això avui encara passa: els americans, segons el seu president, en són els intèrprets actuals; els de l'islam més integrista, avui també s'ho pensen; i d'altres, amb algun pudor de fer-ho explícit, en trobaríem per tot arreu. Aquest crit que els provençals del segle XI van llançar a l'aire és un crit molt perillós, ja que pot enviar masses humanes a qualsevol gesta amb la qual s'acabarien justificant tota mena de disbarats.

Per acabar, no crec que la memòria d'Auschwitz ens serveixi de gran cosa el dia que algun boig ens vulgui tornar a llançar a alguna aventura. Com diuen els anuncis de begudes alcohòliques: "Beu amb moderació; és la teva responsabilitat", també ens caldria prendre amb moderació qualsevol temptació salvadora que algun suposat messies ens volgués fer empassar. I no sé pas si ho sabrem fer, no sé pas si tindrem prou equilibri. Permeteu-me, doncs, que sigui poc optimista pel que fa als efectes saludables d'un recordatori –que cal tenir sempre present, evidentment–, i que un servidor temi, quan algun temps haurà passat, si no anem molt en compte, que puguem tornar a repetir algun altre desastre humà fruit de les nostres aberracions i descontrols.

Delfi Dalmau i Argemir

Ceràmica i terrissa
L'Alzina

Objectes de Regal

Anselm Clavé, 117
Tel. 93 841 44 50
LLIÇÀ D'AMUNT

Mòbil
669 407 620
(Marta)